

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ જિંદલ સ્ટેઈનલેસ લિમિટેડ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય

૧૪ જુલાઈ, ૨૦૦૬

[જસ્ટિસ અરિજીત પસાયત અને જસ્ટિસ એસ. એચ. કપાડિયા]

કરવેરા:

વળાતમક કર-લાદવામાં આવેલી વસૂલાત વળાતમક પ્રકૃતિની છે કે કેમ – સુપ્રીમ કોર્ટના અગાઉના બે ચુકાદાઓ પછી ઉચ્ચ અદાલતોએ આ મુદ્દાની તપાસ કરી – આવા ચુકાદાઓને સુપ્રીમ કોર્ટની બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા બાદમાં રદ કરવામાં આવ્યા – તેથી ઉચ્ચ અદાલતોએ બંધારણીય બેન્ચના ચુકાદા – ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – કલમ ૩૦૧ ના પ્રકાશમાં આ મુદ્દા પર નવેસરથી નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો.

તમામ વર્તમાન અપીલ અને સંબંધિત બાબતોમાં મૂળભૂત મુદ્દો "વળતર કર" ની ન્યાયિક રીતે વિકસિત વિભાવનાની આસપાસ ફરે છે.

તાજેતરના નિર્ણયમાં, જિંદાલ સ્ટેનલેસ લિમિટેડના કેસમાં આ કોર્ટની બંધારણીય બેન્ચે બંધારણની કલમ ૩૦૧ અનુસાર વળતર કારક કરની વિભાવનાની તપાસ કરતી વખતે ઠરાવ્યું હતું કે અટિયાબારી ટી કંપની લિમિટેડના કેસમાં પ્રસ્તાવિત કલમ ૩૦૧ હેઠળ વેપાર અને વાણિજ્ય પરના વિવાદિત કાયદાના "પ્રત્યક્ષ અને તાત્કાલિક અસર" ના સિદ્ધાંત અને ટેક્સ વળતરકારક છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે ઓટોમોબાઈલ ટ્રાન્સપોર્ટના કેસમાં દર્શાવેલ કાર્યકારી કસોટી લાગુ પડતી રહેશે અને ભગતરામ રાજુવકુમારના કેસમાં દર્શાવેલ અને બિહાર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના કેસમાં અનુસરવામાં આવેલ "કેટલાક જોડાણ" ની કસોટી સારો કાયદો નથી.

વર્તમાન બાબતોને વધુ સુનાવણી માટે મૂકવાનો નિર્દેશ આપતા કોર્

નિર્ણય કે :૧.૧ આ તમામ બાબતોમાં, સંબંધિત ઉચ્ચ અદાલતોએ આ મુદ્દાની યોગ્ય સંદ્ર્ભ માં તપાસ કરી હોય તેવું લાગતું નથી, કારણ કે તેઓ ભગતરામના કેસ અને બિહાર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના કેસના ચુકાદાઓથી બંધાયેલા હતા.

[૫૭૨-૭]

૧.૨ આ તબક્કે, જિંદાલ સ્ટેઈનલેસ લિમિટેડના કેસમાં બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદામાં શું કહેવામાં આવ્યું છે તેની નોંધ લેવી જરૂરી છે કારણ કે સંબંધિત ડેટા ઉચ્ચ અદાલતો સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હોય તેવું લાગતું નથી, તેથી પક્ષકારોને તેમને બે મહિનાની અંદર સંબંધિત રિટ પિટિશનમાં મૂકવાની મંજૂરી છે.સંબંધિત ઉચ્ચ અદાલતો મૂળભૂત મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરશે કે શું વિવાદિત વસૂલાત પ્રકૃતિમાં વળતર આપતી હતી કે કેમ.ઉચ્ચ અદાલતોને આ આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી પાંચ મહિનાની અંદર ઉપરોક્ત મુદ્દા પર નિર્ણય લેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.આ અદાલતના નિર્દેશને અનુસરીને દરેક કેસમાં નિર્ણયની તારીખથી એક મહિનાની અંદર સંબંધિત પક્ષકારો દ્વારા સંબંધિત કેસોમાં ચુકાદો રજૂ કરવામાં આવશે.

[૫૭૩-એ; ૫૭૫-બી-સિ]

જિંદાલ સ્ટેઈનલેસ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૦૬) ૪ સ્કેલ ૩૦૦, અનુસર્યા.

અતિબારી ટી કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૬૧) એસસી ૨૩૨; ઔલોમોબાઈલ ટ્રાન્સપોર્ટ (રાજસ્થાન) લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૬૨) એસસી ૧૪૦૬; મેસર્સ ભાગલરામ રાયેવકુમાર વિરુદ્ધ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર, મધ્ય પ્રદેશ અને અન્ય,

[૧૯૯૫] સપ્લિમેન્ટ.૧ એસ. સી. સી. ૬૭૩ અને બિહાર રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ બિહાર ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ એન્ડ અન્યો, [૧૯૯૬] ૯ એસ. સી. સી. ૧૩૬ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દિવાની અપીલી અધિકારશ્રેત્ર ૨૦૦૨ની સિવિલ અપીલ નં. ૩૪૫૩.

ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના સી. ડબલ્યુ. પી. નં. ૬૬૩૦/૨૦૦૦ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

ેસએલપી (સી) નં.૧૦૦૦૩/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. . ૧૦૦૦૭/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૧૦૧૫૬/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૧૦૧૬૪/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૧૦૧૬૭/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. . ૧૦૨૦૬/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.૧૦૩૮૧/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.૧૦૩૯૧/૨૦૦૪, એસએલપી(સી) નં.૧૦૪૦૪/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૧૦૪૧૭/૨૦૦૪, એસએલપી(સી) નં. એસએલપી (સી) નં.૧૦૫૬૩/૨૦૦૪, એસએલપી(સી) નં.૧૦૫૬૮/૨૦૦૪, એસએલપી(સી) નં.૧૦૫૭૧/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.

૧૧૦૧૨/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૧૧૨૭૧/૨૦૦૪, એસએલપી(સી)
 નં. ૧૧૩૨૬/૨૦૦૪, ટી. સી. (સી) નં. ૧૩/૨૦૦૪, એસએલપી (સી)
 નં.૧૪૩૮૦ ૨૦૦૫, સિ.એ.
 નં.૨૬૦૮/૨૦૦૩,૨૬૩૭/૨૦૦૩,૨૭૬૯/૨૦૦૦,૩૧૪૪/૨૦૦૪,૩૧૪૫
 /૨૦૦૪,૩૧૪૬/૨૦૦૪,૩૩૧૪/૨૦૦૧,૩૩૮૧-
 ૩૪૦૦/૧૯૯૮,૩૪૫૪/૨૦૦૨,૩૪૫૫/૨૦૦૨,૩૪૫૬-
 ૩૪૫૯/૨૦૦૨,૩૪૬૦/૨૦૦૨,૩૪૬૧/૨૦૦૨,૩૪૬૨-
 ૩૪૬૩/૨૦૦૨,૩૪૬૪/૨૦૦૨,૩૪૬૫/૨૦૦૨
 ૩૪૬૬/૨૦૦૨,૩૪૬૭/૨૦૦૨,૩૪૬૮/૨૦૦૨,૩૪૬૯/૨૦૦૨,૩૪૭૦/
 ૨૦૦૨,૩૫૯૨/૧૯૯૮,૪૪૭૧/૨૦૦૦,૪૪૭૬/૨૦૦૦,૪૬૫૧/૧૯૯૮,૪
 ૯૫૪/૨૦૦૪, રિટ પિટિશન નં. ૫૧૨/૨૦૦૩, સી.એ. નં. .
 ૫૧૪૧/૨૦૦૪,૫૧૪૩/૨૦૦૪,૫૧૪૪/૨૦૦૪,૫૧૪૭૧૨૦૦૪,૫૧૪૮/
 ૨૦૦૪,૫૧૪૯/૨૦૦૪,૫૧૫૦/૨૦૦૪,૫૧૫૧૧૨૦૦૪,૫૧૫૨/૨૦૦૪,૫
 ૧૫૩/૨૦૦૪,૫૧૫૬/૨૦૦૪,૫૧૫૭/૨૦૦૪,૫૧૫૮/૨૦૦૪,૫૧૫૯/૨
 ૦૦૪,૫૧૬૦૧૨૦૦૪,<આઈડીી૧૮>,૫૧૬૩/૨૦૦૪,૫૧૬૪/૨૦૦૪,૫૧
 ૬૫/૨૦૦૪,૫૧૬૬/૨૦૦૪,૫૧૬૭/૨૦૦૪,૫૧૬૮/૨૦૦૪,૫૧૬૯/૨૦
 ૦૪,૫૧૭૦/૨૦૦૪, લેખન અરજી (સી) નં.૫૭૪/૨૦૦૩, સી. નં.
 ૫૭૪૦/૨૦૦૨,૫૮૫૮/૨૦૦૨,૬૩૩૧/૨૦૦૩,૬૩૮૩-
 ૬૪૨૧/૧૯૯૭,૬૪૨૨-૬૪૩૫/૧૯૯૭,૬૪૩૬/૧૯૯૭,૬૪૩૭-

૬૪૪૦/૧૯૯૭,૭૬૫૮/૨૦૦૪,૮૨૪૧/૨૦૦૩,૮૨૪૨/૨૦૦૩,૮૨૪૩/
૨૦૦૩,૮૨૪૪/૨૦૦૩,૮૨૪૫/૨૦૦૩
૮૨૪૬/૨૦૦૩,૮૨૪૭/૨૦૦૩,૮૨૪૮/૨૦૦૩,૮૨૪૯/૨૦૦૩,૮૨૫૦/
૨૦૦૩,૮૨૫૧/૨૦૦૩,૮૨૫૨/૨૦૦૩,૯૧૮/૧૯૯૯, એસએલપી (સી)
નં.૯૪૯૬/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.૯૮૮૩/૨૦૦૪, એસએલપી (સી)
નં.૯૮૯૧/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. ૯૮૯૮/૨૦૦૪, એસએલપી (સી)
નં. ૯૯૦૪/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં. બી ૯૯૧૦/૨૦૦૪, એસએલપી
(સી) નં. . ૯૯૧૧/૨૦૦૪, સી. એ. નં. . ૯૯૭-૯૯૮/૨૦૦૪,
એસએલપી (સી) નં.૯૯૭૬/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.૯૯૯૩/૨૦૦૪,
એસએલપી (સી) નં.૯૯૯૮/૨૦૦૪, એસએલપી (સી) નં.૯૯૯૯/૨૦૦૪,
સી. એ. નં. ૧૯૫૬/૨૦૦૩,૨૬૩૩/૨૦૦૩,૨૬૩૮/૨૦૦૩,૩૭૨૦-
૩૭૨૨/૨૦૦૩, એસએલપી (સી) નં.૧૦૧૫૩ ૨૦૦૪.

અજય સિવાય, એએજી, અરુણેશ્વર ગુપ્તા, એડિશનલ.જનરલ.(રાજસ્થાન)
શાંતિ ભૂષણ, આર. એફ. નરીમન, જે. એન. દુબે, એ. એમ. સિંઘવી, દિનેશ
દ્વિવેદી, ટી. એલ. વિશ્વનાથ અચ્યર, એ. કે. ગંગુલી, એસ. ગણેશ, એ. એસ.
ગર્ગ, જયંત ભૂષણ, એઝાઝ મકબૂલ, વિકાસ સિંહ, તરુણા સિંહ, અભિજીત
સિંહા, અનુરાગ દુબે, કે. બી. ઉપાધ્યાય, મીનેશ દુબે, મનીષ કુમાર, એસ.
આર. સેતિયા, ધ્રુવ અગ્રવાલ, પ્રવીણ કુમાર, પી. કે. બંસલ.રાજીવ અગ્નિહોત્રી,

કે. મિશ્રા, રાજીવ દુબે, ડી. એસ. ડબલ્યુ. એ. કાદરી, રશિમ સિંહ, ગૌરવ ભાટિયા, એસ. પ્રસાદ, ગોપાલકૃષ્ણન, આર. કે. ચિરમાની, રશિમ વિરમાની, એલ. આર. સિંહ, અંકિત સિંઘલ, નિખિલ નચ્ચર, રવિંદર નારાયણ, એસ. શર્મા, મેઘાલી બર્થાકુર, એ. અગ્રવાલ, કનિકા ગોમ્બર, રાજન નારાયણ.વી. એન. કૌરા, પરમજીત બનેપાલ, એ. મરિયારપુથમ, મિની એન. નાયર, ગોપાલ સિંહ, નિશાકાંત પાંડે, પી. વી. દિનેશ, યુ. એ. રાણા, પ્રશાંત ઠાકુર (ગગરત એન્ડ કંપની માટે), કુલદિપ કુમાર સિંહ, અમિત મહાજન ડી. એન. રે, સુમિતા રે, કવિન ગુલાટી, રાણા મુખર્જી, રશિમ સિંહ, ટી. મહિપાલ, બી. વી. દેસાઈ, રાહુલ ગુપ્તા, એન. કાનૂનગો, આર. કે. ખન્ના, આર. ખન્ના, ઝાનવી વરાહ, એસ. કાંત, વી. એન. કૌરા, પરમજીત બનીપાલ, અરુણા માથુર (અર્પુથમ, અરુણા એન્ડ કંપની માટે), પ્રદીપ દહિયા, સેન દીપ શર્મા, ટી. વી. જ્યોર્જ, કામાક્ષી એસ. મેહલવાલ, નવીન કુમાર સિંહ, પ્રવીણ કુમાર, રોય અબ્રાહમ, સીમા જૈન, એચ. લાલ, એમ. પી. વિનોદ, અજય કે. જૈન, પી. કે. બંસલ, પંકજ કુમાર સિંહ, ચિનોદ કે. તિવારી, કે. એલ. જંજીની, એચ. કે. પુરી, બેનર્જી, એસ. કે. પુરી, વી. એમ. ચૌહાણ, દેવાશીષ ભરખા, રમેશ ચંદર અગ્રવાલ, હંસ ભરખા, આર. સી. કોહલી, પ્રમ ઇટ સક્સેના.અનુરાધા રુસ્તગી, સંદીપ.કાદમ્બરી, વિકાસ તોમર, ગૌરવ અગ્રવાલ, પ્રશાંત કુમાર, રાજીવ ત્યાગી, હિમાંશુ મહેતા, બાલેન્દર, એલ. કે. ભૂષણ, જસલીન ઓબેરોરી, રાહુલ પ્રસમના દવે, દેવજ્યોતિ ભટ્ટાચાર્ય, ઇન્દ્ર સાહની, એલ. એન. મલ્હોત્રા, પી. એન. પુરી, આર. કે.

મહેશ્વરી, ચિનુ ભગત, બી. વિજયલક્ષ્મી મેનન, કે. બી. સસીપ્રભુ, કે. વી. મોહન, રાજેશ કુમાર, તરુણ જોહરી, ચશ્વજીત સિંહ, નિખિલ નાયર, રોમી ચાકો, અભિશ કુમાર, સી. એન. શ્રી કુમાર, ગુંટર પ્રભાકર, સુશીલ કુમાર જૈન, એસ. બી. ઉપાધ્યાય, શ્રીશ કુમાર મિશ્રા, કીર્તિ રેનુ મિશ્રા, શકીલ અહમદ સૈયદ, કે. એસ. રાણા, બી. કે. સતીજા, સાન જય આર. હેગડે, સંજય કપૂર, સુબ્રમણ્યમ એચ પૃથ્વી સર્વોચ્ચ અદાલત અહેવાલો [૨૦૦૬] એસયુપીપી. ૩ એસ. સી. આર. એ. પ્રસાદ, ચિનાય કુમાર ગર્ગ, અભિજીત સેનગુપ્તા, કવિતા વાડિયા, આર. સતીશ, કે. આર. નામ્બિયાર, બેબી કૃષ્ણાન, બી. વી. દીપક અને એમ. ટી. જ્યોર્જ હાજર પક્ષો માટે.

ન્યાયમુર્તિ અરિજીત પસાયત આ અપીલ અને કેટલીક સંબંધિત બાબતોની શરૂઆતમાં આ અદાલતની બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા સુનાવણી કરવામાં આવી હતી.આ બાબતોની સુનાવણી કરતી ખંડપીઠે મેસર્સ ભગતરામ રાજીવકુમાર વિરુદ્ધ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર, મધ્ય પ્રદેશ અને અન્યો, [૧૯૯૫] સપ્લિમેન્ટમાં વ્યક્ત કરેલા મંતવ્યોની શુદ્ધતા પર શંકા વ્યક્ત કરી હોવાથી આ બાબતોને ૨૬.૯.૨૦૦૩ ના આદેશ દ્વારા મોટી ખંડપીઠે મોકલવામાં આવી હતી.૧ એસ. સી. સી. ૬૭૩ જેના પર બિહાર રાજ્યમાં અનુગામી નિર્ણયમાં આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો અને અન્ય.બિહાર ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ એન્ડ ઓઆરએસ., [૧૯૯૬] ૯ એસસીસી ૧૩૬.આ બાબતોને બંધારણીય બેન્ચ

દ્વારા 'વળતર કરવેરા' ની ન્યાયિક રીતે વિકસિત વિભાવનાના પરિમાણોને નિશ્ચિતતા સાથે નક્કી કરવા માટે હાથ ધરવામાં આવી હતી.ભારતના બંધારણની કલમ ૩૦૧,૧૯૫૦ (ટૂંકમાં 'બંધારણ').

જિંદાલ સ્ટેઈનલેસ લિમિટેડ એન્ડ અનર્સ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા એન્ડ અનર્સ, (૨૦૦૬) ૪ સ્કેલ ૩૦૦ માં બંધારણીય ખંડપીઠે અમારામાંથી એક [જસ્ટિસ કપાડિયા] દ્વારા બોલતા નીચે મુજબ તારણ કાઢ્યું હતું:

૪૯. અમારા મતે, ભગતરામના કેસમાં [૧૯૯૫] ચુકાદાની ચોકસાઈ વિશે સંદર્ભ બેન્ચ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલી શંકા.૧ એસ. સી. સી. ૬૭૩ પછી બિહાર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ [૧૯૯૬] ૯ એસ. સી. સી. ૧૩૬ના કેસમાં ચુકાદો સારી રીતે આધારિત હતો.

૫૦. અમે પુનરાવર્તન કરીએ છીએ કે અતિબારી ટી કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૬૧) એસસી ૨૩૨ માં પ્રસ્તાવિત કલમ ૩૦૧ હેઠળ વેપાર અને વાણિજ્ય પર વિવાદિત કાયદાની "સીધી અને તાત્કાલિક અસર" નો સિદ્ધાંત અને ઓટોમોબાઈલ ટ્રાન્સપોર્ટ (રાજસ્થાન) લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય, એઆઈઆર (૧૯૬૨) એસ. સિ. ૧૪૦૬ માં સૂચિત કાર્યકારી પરીક્ષણ, અહેવાલના પેરા ૧૯ દ્વારા કર વળતરદાયક છે કે નહીં તે નક્કી કરવા

માટે, લાગુ થવાનું ચાલુ રહેશે અને ભગતરામ રાજીવકુમાર વિરુદ્ધ વેચાણવેરાના કમિશનરના ચુકાદાના પેરા ૮ માં સૂચવેલ "કેટલાક જોડાણ" ની કસોટી, મધ્ય પ્રદેશ [૧૯૯૫] સપ.૧ એસ. સી. સી. ૬૭૩ અને બિહાર રાજ્ય વિરુદ્ધ બિહાર ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના કિસ્સામાં અનુસરવામાં આવેલ, [૧૯૯૬] ૯ એસ. સી. સી. ૧૩૬, અમારા મતે, સારો કાયદો નથી.તદનુસાર, વિવિધ સ્થાનિક કાયદાઓની બંધારણીય માન્યતા જે બાકી પડેલી અપીલ, વિશેષ રજા અરજીઓ અને રિટ અરજીઓનો વિષય છે, હવે આ ચુકાદાના પ્રકાશમાં નિકાલ કરવા માટે સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવશે.

આ તમામ અપીલ અને સંબંધિત બાબતોમાં મૂળભૂત મુદ્દો "વળતર કર" ની વિભાવનાની આસપાસ ફરે છે.આ તમામ બાબતોમાં સંબંધિત જિંદલ સ્ટેઈનલેસ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (ન્યાય પાસાયત) ૫૭૩ ઉચ્ચ અદાલતોએ આ મુદ્દાની યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં તપાસ કરી હોય તેવું લાગતું નથી, કારણ કે તેઓ ભગતરામના કેસ (ઉપરોક્ત) અને બિહાર ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સના કેસ (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદાઓથી બંધાયેલા હતા.

આ તબક્કે બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદાના ફક્ત જર થી જપ માં જે કહેવામાં આવ્યું છે તેની નોંધ લેવી જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ છે:

૪૨. ટૂંકમાં કહીએ તો, દરેક વસૂલાતનો આધાર નિયંત્રણ પરિબળ છે."કરવેરા" ના કિસ્સામાં, વસૂલાત એ ચૂકવણી કરવાની ક્ષમતા અથવા ક્ષમતાના સિદ્ધાંત પર આધારિત સામાન્ય બોજનો એક ભાગ છે."ફી" ના કિસ્સામાં, સમાનતાના સિદ્ધાંતના આધારે ચુકવણીકાર (જેમ કે વ્યક્તિગત) માટે વિશેષ લાભ એ આધાર છે.જ્યારે કર નિયમનના ભાગરૂપે અથવા નિયમનકારી પગલાંના ભાગરૂપે લાદવામાં આવે છે, ત્યારે તેનો આધાર "બોજ" ની વિભાવનાથી માપી શકાય તેવા/માત્રાત્મક લાભની વિભાવના તરફ બદલાય છે અને પછી તે "વળતર કર" બની જાય છે અને તેની ચુકવણી પછી આવક માટે નહીં પરંતુ સેવા/સુવિધા પ્રદાતાને ભરપાઈ/વળતર તરીકે થાય છે.તે પછી વળતર પરનો કર છે.વળતર કર એ સ્વભાવથી મિશ્ર છે પરંતુ તે કરવેરા કરતાં ફીની વધુ નજીક છે કારણ કે ફી અને વળતર કર બંને સમાનતાના સિદ્ધાંત અને ભરપાઈ/વળતરના આધારે આધારિત છે.જો વિવાદિત કાયદો વેપાર અને વાણિજ્ય જેવી પ્રવૃત્તિને તેની કામગીરીના માપદંડ તરીકે પસંદ કરે છે અને જો કાયદાની કામગીરીની અસર વેપાર અને વાણિજ્યને અવરોધે છે તો કલમ ૩૦૧નું ઉલ્લંઘન થાય છે.

રાજ્ય પર પ્રતિબંધ:

૪૩. ઉપરોક્ત પરીક્ષણો/પરિમાણોને લાગુ કરતાં, જ્યારે પણ કોઈ કાયદાને અંધારણની કલમ ૩૦-૧નું ઉલ્લંઘન કરનાર તરીકે આક્ષેપ કરવામાં આવે છે, ત્યારે અદાલતે જોવું પડશે કે વિવાદિત કાયદો ચહેરાની રીતે અથવા સ્પષ્ટ રીતે માત્રાત્મક માહિતી સૂચવે છે કે જેના આધારે વળતર કર વસૂલવાની માંગ કરવામાં આવે છે.આ કાયદાએ ચહેરાના રૂપે તે લાભ સૂચવવો જોઈએ જે માત્રાત્મક અથવા માપી શકાય તેવો છે.તે વ્યાપક રીતે માત્રાત્મક લાભની પ્રમાણસરતા સૂચવવી જોઈએ.જો જોગવાઈઓ અસ્પષ્ટ હોય અથવા જો કાયદો માત્રાત્મક લાભ દર્શાવતો ન હોય તો પણ, અદાલત સમક્ષ સામગ્રી મૂકીને બતાવવાનો બોજ સેવા/સુવિધા પ્રદાતા તરીકે રાજ્ય પર રહેશે, કે વળતર વેરાની ચુકવણી એ તેના ચુકવણીકાર (ઓ) ને પ્રદાન કરવામાં આવેલા અથવા પ્રદાન કરવામાં આવતા માત્રાત્મક/માપી શકાય તેવા લાભની ભરપાઈ/વળતર છે.આ કાયદો વેપારની સ્વતંત્રતા પર આક્રમણ કરે છે તે બતાવ્યા પછી તરત જ એ તપાસ કરવી જરૂરી છે કે શું રાજ્યએ સાબિત કર્યું છે કે કરવેરા દ્વારા તેના દ્વારા લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધો વાજબી છે અને કલમ ૩૦૪ (બી) ના અર્થમાં જાહેર હિતમાં છે.ખૈરબારી ટી કંપનીના કેસમાં નિર્ણયનો પેરા ૩૫. લિમિટેડ અને એન. આર. વી.આસામ રાજ્ય એઆઈઆર (૧૯૬૪) એસસી ૮૨૫] માં નોંધાયેલું છે.

કલમ ૩૦૧,૩૦૨ અને ૩૦૪ વીઝ-એ-વીઝ કોમ્પેન્સેટરી ટેક્સ:

૪૪. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કરવેરા કાયદાને કલમ ૩૦૧ ની કામગીરીમાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા નથી, જેનો અર્થ છે કે કરવેરા કાયદા બંધારણના ભાગ-૧૩ હેઠળ વેપારની બાંધધરીકૃત સ્વતંત્રતા પરના પ્રતિબંધો સમાન હોઈ શકે છે અને કરી શકે છે. આ સિદ્ધાંત અતિબારી ટી કંપની, એઆઈઆર (૧૯૬૧) એસસી ૨૩૨ ના કિસ્સામાં સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યો છે. એ નોંધવું પણ એટલું જ મહત્વપૂર્ણ છે કે અતિબારી ટી કંપની, એઆઈઆર (૧૯૬૧) એસસી ૨૩૨ માં સુપ્રીમ કોર્ટે "સીધી અને તાત્કાલિક અસર" નો સિદ્ધાંત રજૂ કર્યો હતો. તેથી, જ્યારે પણ કલમ ૩૦૧ ના ઉલ્લંઘનના આધારે કોઈ કાયદાને પડકારવામાં આવે છે, ત્યારે કોર્ટે માત્ર વસૂલાતના મૂળ અને સારની તપાસ કરવાની જ નથી, પરંતુ તે ઉપરાંત, અદાલતે આંતર-રાજ્ય વેપાર અને વાણિજ્ય તેમજ રાજ્યની અંદરના વેપાર અને વાણિજ્ય પર વિવાદિત કાયદાની અસર અને કામગીરી જોવી પડશે.

૪૫. જ્યારે કોઈ પણ કાયદો, પછી ભલે તે કરવેરા કાયદો હોય કે બિન-કરવેરા કાયદો, તેને કલમ ૩૦૧નું ઉલ્લંઘન તરીકે અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવે છે, ત્યારે પહેલો પ્રશ્ન પૂછવામાં આવે છે: કાયદાની કામગીરીનો

વ્યાપ કેટલો છે?શું તેણે સમગ્ર ભારતમાં વેપાર, વાણિજ્ય અને સંભોગ જેવી પ્રવૃત્તિને તેની કામગીરીના માપદંડ તરીકે પસંદ કરી છે?જો હા, તો પછીનો પ્રશ્ન છે:<: પર કાયદાની કામગીરીની શું અસર થાય છે?કલમ ૩૦૧ હેઠળ સ્વતંત્રતાની બાંધધરી?જો અસર વેપાર અને વાણિજ્યના મુક્ત પ્રવાહને સરળ બનાવવાની હોય તો તે નિયમન છે અને જો તે પ્રવૃત્તિને અવરોધે છે અથવા ભાર મૂકે છે, તો કાયદો એક પ્રતિબંધ છે.કાયદાને પ્રતિબંધ/પ્રતિબંધ તરીકે શોધ્યા પછી વ્યક્તિએ જોવું પડશે કે વિવાદિત કાયદો સંસદ અથવા રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવ્યો છે કે કેમ.કલમ ૩૦૪ની કલમ (બી) રાજ્ય વિધાનમંડળને કલમ ૩૦૩ દ્વારા સંસદને આપવામાં આવેલી સત્તા જેવી જ સત્તા પ્રદાન કરે છે, જે નીચેના મતભેદોને આધિન છે:—

- (a) જ્યાં સુધી સંસદ કલમ ૩૦૩ (૨) હેઠળ ઘોષણા ન કરે ત્યાં સુધી કલમ ૩૦૩ (૧) દ્વારા નિર્ધારિત પસંદગી અને ભેદભાવ પર પ્રતિબંધને આધિન છે, કલમ ૩૦૪ (બી) માં સમાવિષ્ટ રાજ્યની સત્તાને કલમ ૩૦૩ (૧) માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધથી સ્પષ્ટ રીતે મુક્ત કરવામાં આવી છે કારણ કે કલમ ૩૦૪ ના પ્રારંભિક શબ્દોમાં કલમ ૩૦૧ અને કલમ ૩૦૩ બંનેની બિન-અસ્થાયી કલમ છે.

((ખ) જ્યારે કલમ ૩૦ હેઠળ પ્રતિબંધો લાદવાની સંસદની સત્તા વાજબીતાની જરૂરિયાતને આધિન નથી, ત્યારે કલમ ૩૦૪ હેઠળ પ્રતિબંધો લાદવાની રાજ્યની સત્તા એ શરતને આધિન છે કે તે વાજબી છે.

(સી) રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા કલમ ૩૦૪ (બી) હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટે વધારાની આવશ્યકતા એ છે કે આવા કાયદા માટે રાષ્ટ્રપતિની અગાઉની મંજૂરી જરૂરી છે.

સંબંધિત માહિતી ઉચ્ચ અદાલતો સમક્ષ મૂકવામાં આવી હોય તેવું લાગતું નથી, તેથી અમે પક્ષકારોને બે મહિનાની અંદર તેમને સંબંધિત રિટ પિટિશનમાં મૂકવાની મંજૂરી આપીએ છીએ.સંબંધિત ઉચ્ચ અદાલતો મૂળભૂત મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરશે કે શું વિવાદિત વસૂલાત પ્રકૃતિમાં વળતર આપતી હતી કે કેમ.ઉચ્ચ અદાલતોને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તેઓ અમારા હુકમની રસીદની તારીખથી પાંચ મહિનાની અંદર ઉપરોક્ત મુદ્દાનો નિર્ણય કરે.સંબંધિત કેસોમાં ચુકાદો અમારા નિર્દેશ અનુસાર દરેક કેસમાં નિર્ણયની તારીખથી એક મહિનાની અંદર સંબંધિત પક્ષો દ્વારા રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવશે.

આ બાબતોને જાન્યુઆરી, ૨૦૦૭ના ત્રીજા સપ્તાહમાં વધુ સુનાવણી માટે મૂકો.

મામલાને વધુ સુનાવણી માટે મૂકવામાં આવ્યો છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.